

بیرتوی از مکتب عاشورا (رحله‌ها و فضیلت‌ها)

دکتر محمد حسن حائری

عضو هیأت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

حائری یزدی، محمد حسن، ۱۳۳۴ -
پرتوی از مکتب عاشورا (رخدادهای و فضیلت‌ها) / محمد حسن حائری. - مشهد: بنیاد
پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۲،
۴۶۴.

ISBN 978-964-971-678-7

۱. حسین بن علی (ع) امام سوم، ۴ - ۶۱ ق. ۲. واقعه کربلا، ۶۱ ق. ۳. عاشورا الف.
بنیاد پژوهشهای اسلامی. ب. عنوان.
۱۳۳۳ ب ۴ / ۲۲۳ ح ۴۱ / ۵ BP
مابج: ۱۳۳۳ ب ۴ / ۲۲۳ ح ۴۱ / ۵ BP
جمهوری اسلامی ایران

۲۹۷/۹۵۳
۳۳۷۰۲۳۰

پرتوی از مکتب عاشورا (رخدادهای و فضیلت‌ها)

دکتر محمد حسن حائری

عضو هیأت علمی دانشکده فقه و حقوق

ویراستار: مسعود حسینی

چاپ اول: ۱۳۹۲ / ۲۰۰۰ نسخه، وزیری / قیاسی ۱۲۰۰ ال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس

بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۳۵-۳۶۶

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهشهای اسلامی، مشهد: ۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۷۷۳۳۰۲۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۱۵	سخن آخر
۱۷	پیشگفتار

بخش یکم

از آغاز تا ورود به کربلا

(۱۰۶ - ۲۱)

۲۳	فصل یکم: از آغاز تا مرگ معاویه
۲۳	۱- میلاد خورشید
۲۵	۲- خبر آسمانی
۲۶	۳- قصه فطرس
۲۷	۴- جایگاه امام حسین علیه السلام
۲۸	۵- رسول خدا صلی الله علیه و آله و زیارت کربلا
۲۹	۶- راز
۲۹	۷- علم امام حسین علیه السلام ؛ علم رسول خدا صلی الله علیه و آله
۳۰	۸- امام حسین علیه السلام استثناست
۳۱	۹- راز بزرگ
۳۳	۱۰- آخرین وداع با مادر
۳۴	۱۱- بدرقه ابوذر
۳۵	۱۲- عاشورا از زبان کریم اهل بیت علیهم السلام

۳۶	۱۳- ابلاغ در منی.....
۳۷	۱۴- افشای ماهیت طاغوت بزرگ.....
۳۹	۱۵- پاسخ امام علیه السلام به معاویه دربارهٔ شهادت حُجر.....
۴۰	۱۶- شناسه یزید.....
۴۳	۱۷- نیرنگ.....
۴۴	- وصیت معاویه به یزید.....
۴۵	۱۹- جام - کمالات.....
۴۶	۲۰- ریم.....
۴۷	۲۱- تربت النبی.....
۴۷	۲۲- با دوستان وفات.....
۴۸	۲۳- اوج رأفت.....
۴۸	۲۴- عبادت.....
۵۰	فصل دوم: از مرگ معاویه تا ورود کربلا.....
۵۰	۲۵- آتش‌بازی فرزند معاویه.....
۵۲	۲۶- وداع با رسول خدا صلی الله علیه و آله
۵۴	۲۷- دو سفر تاریخ‌ساز به سوی مکه.....
۵۵	۲۸- آخرین گفتارها از ابن حنفیه.....
۵۶	۲۹- اهداف قیام (وصیت به محمد بن حنفیه).....
۵۷	۳۰- ملاقات با ابن مطیع.....
۵۸	۳۱- با مردم در مکه.....
۵۹	۳۲- تصمیم مردم کوفه.....
۶۰	۳۳- پاسخ امام علیه السلام به مردم کوفه.....
۶۱	۳۴- مردم بصره.....

۶۲	۳۵- اعزام مسلم
۶۳	۳۶- در منزل مختار
۶۴	۳۷- نقشه شیطانی
۶۵	۳۸- نامه امام علی (ع) به مردم بصره
۶۶	۳۹- فوق مردانگی
۶۸	۴۰- هاشم در دارالاماره
۶۹	۴۱- ستون پنجم
۷۰	۴۲- بی وفایی کوفه
۷۱	۴۳- مظلوم و سرکشی
۷۳	۴۴- دستگیری
۷۴	۴۵- آخرین وصایا در دارالاماره
۷۶	۴۶- شهادت در اوج عزت و ظلمت
۷۸	۴۷- گزارش به شام
۷۸	۴۸- سرنوشت مختار پس از شهادت مسلم و هاشم
۷۹	۴۹- خروج امام علی (ع) از مکه
۸۱	۵۰- با ابن عمر
۸۲	۵۱- ملاقات دیگر با ابن عباس
۸۳	۵۲- راز هجرت از مکه
۸۱	۵۳- توطئه ای دیگر از بنی امیه
۸۵	۵۴- پیام عبدالله بن جعفر
۸۶	۵۵- متن نامه حاکم مدینه و پاسخ امام علی (ع)
۸۶	۵۶- سفیر
۸۷	۵۷- سرنوشت سفیر
۸۸	۵۸- ملاقات سرنوشت ساز

۶ >> پرتوی از مکتب عاشورا (رخدادها و فضیلت‌ها)

۸۹	۵۹- فرزدق شاعر.....
۹۰	۶۰- خبر دردناک.....
۹۳	۶۱- بی وفایان.....
۹۳	۶۲- سرنوشت بی وفایان از زبان امام.....
۹۴	۶۳- اولین ملاقات با حرّ.....
۹۵	۶۴- ادامه سخن با حرّ و یاران وی.....
۹۶	۶۵- بیان فلسفه قیام در برابر یاران حرّ.....
۹۷	۶۶- بهارِ ناداری یاران.....
۹۸	۶۷- باز هم - و یاران.....
۹۹	۶۸- ماهیتِ نفاق.....
۱۰۰	۶۹- طِرْمَاح بن عَدی.....
۱۰۲	۷۰- در قصر بنی مقاتل.....
۱۰۳	۷۱- ماکه بر حَقِّیم از مردن.....
۱۰۴	۷۲- ورود به منطقه نینوا.....

بخش دوم

از ورود به کربلا تا پایان (روز عاشورا)

(۲۰۸-۱۰۷)

۱۰۹	فصل یکم: از ورود به کربلا تا شب عاشورا.....
۱۰۹	۷۳- نزول برای عروج.....
۱۱۰	۷۴- عمر بن سعد در سرازیری سقوط.....
۱۱۱	۷۵- خطرناک‌ترین تصمیم.....
۱۱۲	۷۶- آغاز مذاکره.....
۱۱۴	۷۷- مکاتبه ابن سعد با ابن زیاد.....

۷۸- سقّای لب تشنگان	۱۱۵
۷۹- ملاقات امام علی ^{علیه السلام} با شقی ترین مردم	۱۱۶
۸۰- ادامه مکاتبات	۱۱۷
۸۱- امان نامه!	۱۲۰
۸۲- مهلت برای عروج قبل از عروج	۱۲۰
۸۳- بهترین اهل بیت، بهترین یاران	۱۲۲
۸۴- سب قدر! و جدایی صفوف پاکان از ناپاکان	۱۲۴
۸۵- سخن هشتاد	۱۲۵
۸۶- دنیای بی نام	۱۲۶
۸۷- تاکتیک دفاعی	۱۲۸
۸۸- شوخی با مرگ!	۱۲۸
فصل دوم: روز عاشورا	
۸۹- صف آرایی در میدان حق و باطل	۱۲۹
۹۰- تنها تکیه گاه	۱۳۰
۹۱- آغازگر جنگ نخواهم بود	۱۳۰
۹۲- بر سیه دل چه سود خواندن وعظ؟	۱۳۱
۹۳- نصیحت و اتمام حجت زهیر	۱۳۳
۹۴- باز هم اتمام حجت	۱۳۳
۹۵- پیروزی خُرّ در جهاد اکبر	۱۳۶
۹۶- آغازگر جنگ و آغاز جنگ	۱۳۸
۹۷- کیفر سریع	۱۳۹
۹۸- مباحله در میدان کربلا	۱۴۰
۹۹- رگ، رگ، رگ است این آب شیرین و آب شور	۱۴۲

۸ > پرتوی از مکتب عاشورا (رخدادها و فضیلت‌ها)

- ۱۴۲ ۱۰۰- مسلم بن عوسجه
- ۱۴۴ ۱۰۱- محبت دنیا!
- ۱۴۴ ۱۰۲- مجرم یا معاون مجرم؟!
- ۱۴۵ ۱۰۳- نماز و شهادت حبیب
- ۱۴۷ ۱۰۴- انتقام
- ۱۴۸ ۱- زهیر و نافع بن هلال
- ۱۴۹ ۱۰۶- انوفاری
- ۱۴۹ ۱۰۷- دو - انمرد
- ۱۵۰ ۱۰۸- حطلة بن ابی عبد شمامی
- ۱۵۲ ۱۰۹- آزادی
- ۱۵۳ ۱۱۰- آخرین شهید
- ۱۵۳ ۱۱۱- بشیر بن عمرو بنی (حمه بن بشیر)
- ۱۵۴ ۱۱۲- وهب
- ۱۵۶ ۱۱۳- تیرانداز ماهر از سپاه امام
- ۱۵۶ ۱۱۴- جَوْن
- ۱۵۷ ۱۱۵- شهادت مؤذن و
- ۱۵۸ ۱۱۶- عشق
- ۱۵۸ ۱۱۷- جوان گمنام
- ۱۵۹ ۱۱۸- کار هر کس نیست...!
- ۱۶۰ شهدای اهل بیت (علیهم السلام)
- ۱۶۰ ۱۱۹- علی بن الحسین (علیه السلام)
- ۱۶۴ ۱۲۰- فرزند مسلم (عبدالله)
- ۱۶۵ ۱۲۱- عون و محمد؛ فرزندان عبدالله بن جعفر
- ۱۶۶ ۱۲۲- فرزندان عقیل

۱۶۸	۱۲۳ - یادگار امام مجتبیٰ (ع)
۱۷۰	۱۲۴ - کوچکی، بزرگ
۱۷۰	۱۲۵ - سرنوشت حسن مثنی
۱۷۱	۱۲۶ - ابوبکر بن حسن (ع)
۱۷۱	۱۲۷ - برادران عباس (ع)
۱۷۳	۱۲۸ - دسکر فرزندان امیرالمؤمنین امام علی (ع)
۱۷۴	۱۲۹ - بای دَنَب
۱۷۴	۱۳۰ - روضه
۱۷۸	۱۳۱ - زین العابدین (ع) در سوگ عباس (ع)
۱۷۸	۱۳۲ - سرباز کوفه، دیار
۱۸۱	۱۳۳ - وداع
۱۸۳	۱۳۴ - یاد یاران
۱۸۴	۱۳۵ - آخرین دیدار
۱۸۶	۱۳۶ - آخرین وصایا
۱۸۸	۱۳۷ - غروب خورشید
۱۹۵	۱۳۸ - آخرین لحظات با خواهر
۱۹۶	۱۳۹ - آخرین مناجات
۱۹۶	۱۴۰ - اوج رذالت
۱۹۷	۱۴۱ - اسب با وفا و خبر شهادت
۱۹۹	۱۴۲ - غارت حریم حق
۲۰۰	۱۴۳ - اسامی شهدای کربلا
۲۰۰	- شهدای اهل بیت (ع)
۲۰۵	۱۴۴ - آل الله در قتلگاه
۲۰۶	۱۴۵ - پیامی جان سوز به شیعیان

۱۴۶- وعدة الهی ۲۰۷

بخش سوم

از آغاز اسارت تا ورود به مدینه

(۲۰۹-۳۲۰)

- ۲۱۱ ۱۴۷- از آغاز اسارت تا دروازه شام
- ۲۱۱ ۱۴۸- عزیزترین اسیران تاریخ
- ۲۱۲ ۱۴۹- فن دادای آل رسول ﷺ
- ۲۱۴ ۱۵۰- بوی سب
- ۲۱۵ ۱۵۱- معدن کرامت
- ۲۱۶ ۱۵۲- ورود به شهر نقرن
- ۲۱۸ ۱۵۳- خطابه آتشین
- ۲۲۱ ۱۵۴- زید بن ارقم و پسر مرجانه
- ۲۲۲ ۱۵۵- خطابه امام زین العابدین علیه السلام در کوه
- ۲۲۳ ۱۵۶- خورشید و ستارگان بر نيزه‌ها
- ۲۲۴ ۱۵۷- اوج عزت و مظلومیت
- ۲۲۵ ۱۵۸- زین العابدین علیه السلام در مجلس پسر مرجانه
- ۲۲۷ ۱۵۹- خورشید در تنور
- ۲۲۷ ۱۶۰- روشن دل شجاع و دلیر
- ۲۳۰ ۱۶۱- ای ماه زینب بر سنان قرآن بخوان
- ۲۳۰ ۱۶۲- به سوی شام
- ۲۳۱ ۱۶۳- سه روز بر در دروازه شام
- ۲۳۲ ۱۶۴- مشهد الرأس

۱۶۵- دیرزاهب	۲۳۲
۱۶۶- سهل ساعدی در دروازه ساعات	۲۳۴
۱۶۷- یزید و خبر شهادت	۲۳۵
۱۶۸- عکس العمل ابن زبیر	۲۳۶
۱۶۹- عبدالله بن جعفر و خبر شهادت فرزندان	۲۳۷
۱۷۰- غوغای خبر شهادت در مدینه	۲۳۸
۱۷۱- اوج بدبختی	۲۳۹
فصل دوم: از ورود به شام تا مدینه	
۱۷۲- هدایت یحییٰ بن عمر	۲۴۱
۱۷۳- کفر آشکار	۲۴۲
۱۷۴- تفاوت اطرافیان دو فرزند	۲۴۴
۱۷۵- پاسخ مستحکم قرآنی	۲۴۵
۱۷۶- معرفت و ولایت	۲۴۶
۱۷۷- روضه عقيله بنی هاشم در مجلس یزید	۲۴۸
۱۷۸- روزگار اهل بیت در شام	۲۴۸
۱۷۹- فرستاده پادشاه روم در مجلس یزید	۲۴۹
۱۸۰- روزگار پست	۲۵۱
۱۸۱- زینب علیها السلام و استیضاح طاغوت	۲۵۲
۱۸۲- مظلوم چهار ساله شام	۲۵۶
۱۸۳- خطبه کوبنده و افشاگرانه زین العابدین علیه السلام در شام	۲۵۷
۱۸۴- اولین مراسم با شکوه عزای امام حسین علیه السلام در اردوگاه بنی امیه ...	۲۶۱
۱۸۵- شیر خردسال	۲۶۴
۱۸۶- حرکت از شام	۲۶۴

۱۲ <> پرتوی از مکتب عاشورا (رخدادها و فضیلت‌ها)

۲۶۵	۱۸۷- اوج بی شرمی
۲۶۶	۱۸۸- قصهٔ اربعین
۲۶۹	۱۸۹- بازگشت اسیران غمگین و پیروز
۲۷۳	۱۹۰- بزرگ‌بانوی ایمان و معرفت
۲۷۴	۱۹۱- پاسخی دندان‌شکن
۲۷۵	۲- دیدی که خون ناحق پروانه ...
۲۷۶	فصل سوم در بیان چند شخصیت بزرگ از اهل بیت (ع)
۲۷۶	۱۹۳- صلح عقیقه ننی هاشم
۲۸۰	۱۹۴- غروب شمس و بیت
۲۸۱	۱۹۵- رباب
۲۸۳	۱۹۶- سکینه (ع)
۲۸۵	۱۹۷- دربارهٔ عبدالله بن عباس
۲۸۸	۱۹۸- پایان کار
۲۸۹	۱۹۹- دربارهٔ محمد بن حنفیه
۲۹۲	۲۰۰- دربارهٔ مختار بن ابوعبیده ثقفی
۲۹۶	۲۰۱- پاسخ عبدالله بن عمر به مردم عراق
۲۹۸	پرسش‌های اساسی عاشورا

بخش چهارم

فضیلت‌ها

(۴۲۴ - ۳۲۱)

۳۲۳	فصل یکم: زیارت امام حسین (ع)
۳۲۳	گفتار ۱: زیارت قبور و مسئلهٔ شرک

در باره توحید	۳۲۳
دو نکته مهم	۳۲۹
گفتار ۲- فضیلت زیارت امام حسین (علیه السلام) در روایات	۳۳۳
یک: فضیلت زیارت به طور مطلق	۳۳۳
نکته: تفاوت حکم زیارت امام حسین (علیه السلام) با احکام سایر اعمال	۳۴۳
۱- زیارت حسین بن علی (علیه السلام) در روز عرفه	۳۴۴
۲- فضیلت زیارت قبر امام حسین (علیه السلام) در روز عاشورا	۳۴۶
چهار: متن زیارت عاشورا	۳۵۰
متن زیارت عاشورا (از مصباح المتهجد)	۳۵۱
یادآوری یک نکته بسیار مهم	۳۵۳
پنج- حکایاتی از روایات زیارت عاشورا	۳۵۴
۱- حکایت سید رستم	۳۵۴
۲- حکایت همسر اشرف مکنی	۳۵۷
۳- داستان زیارت عاشورا به امر سید محمد فشارکی	۳۵۸
گفتار ۳- زیارت امام حسین (علیه السلام) در عبارات نفیوس	۳۵۹
فصل دوم: گریه بر امام حسین (علیه السلام)	۳۶۴
گفتار ۱: روایاتی در فضیلت گریه و اقامه عزای امام حسین (علیه السلام)	۳۶۴
گفتار ۲- گریه بر امام حسین (علیه السلام) در سیره معصومان (علیهم السلام) و	۳۶۸
یک- گریه همه هستی بر امام حسین (علیه السلام)	۳۶۸
دو- گریه فرشتگان بر حسین (علیه السلام)	۳۶۹
سه- گریه جَنّیان بر امام حسین (علیه السلام)	۳۷۰
چهار- گریه پیامبران (علیهم السلام) گذشته بر امام حسین (علیه السلام)	۳۷۱
پنج- گریه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام) بر امام حسین (علیه السلام)	۳۷۳
بنی هاشم و زنان اهل بیت (علیهم السلام)	۳۸۲

۳۸۳	گفتار ۳- گریه بر امام حسین (علیه السلام) در فقه و عبارات فقیهان
۳۸۷	شبهه عدم جواز گریه بر میت و پاسخ آن
۳۹۲	فصل سوم: تربت امام حسین (علیه السلام)
۳۹۲	گفتار ۱- فضیلت تربت امام حسین (علیه السلام) در روایات
۳۹۹	گفتار ۲- محدوده سرزمین و راز تأثیر تربت امام حسین (علیه السلام) (در روایات)
۳۹۹	یک- محدوده سرزمین تربت امام حسین (علیه السلام)
۴۰۱	دو- راز تأثیر تربت امام حسین (علیه السلام)
۴۰۳	گفتار ۳- تربت امام حسین (علیه السلام) در عبارات فقیهان
۴۰۳	الف- فضیلت و جایگاه تربت امام حسین (علیه السلام)
۴۰۶	ب- محدوده تربت امام حسین (علیه السلام)
۴۰۸	فصل چهارم: امام حسین (علیه السلام) در مناسک اهل سنت
۴۰۸	گفتار ۱- متن و سند حدیث تعلیم
۴۱۲	گفتار ۲- مصداق اهل بیت (علیهم السلام)
۴۱۴	گفتار ۳- امام حسین (علیه السلام) (به طور خاص) در منابع اهل سنت
۴۱۸	فصل پنجم: امام حسین (علیه السلام) از منظر رهبران و اندام‌های مذهبی، علمی و سیاسی جهان
۴۲۵	فهرست منابع
۴۳۷	نمایه آیات
۴۴۰	نمایه (اشخاص - مکان‌ها - قبیله‌ها)
۴۶۰	نمایه اشعار عربی

سخن ناشر

یک قطره بیش نیست غم عشق، وین عجب

کز هر زبان که می شنوم نامکرر است
درباره قیام عسرا این بزرگ ترین حماسه اسلامی - و حوادث و رویدادهای
آن تاکنون کتابهای بسیاری به رشته تحریر درآمده، و بی گمان عصر زندگی
ابا عبدالله (علیه السلام) از مهم ترین و شایسته انگیزترین دورانهای پرفراز و نشیب تاریخ اسلام
است که پیرامون آن مبلغان و مشوران، بسیار دُرّ سخن سفته اند، اما داستان عشق
و محبت مردم به امام حسین (علیه السلام) - این آرزگار بزرگ فداکاری و اخلاص در راه خدا -
تا دنیا دنیاست باقی است و به فرموده رسول اکرم (صلی الله علیه و آله):

إِنَّ لِقَتْلِ الْحُسَيْنِ حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا.^۱

کشته شدن حسین در دل های مؤمنان شعله ای است که هرگز به سردی
نگراید.

بنیاد پژوهشهای اسلامی در راستای ترویج و نشر معارف اهل بیت (علیهم السلام) آثار
گوناگونی را منتشر ساخته است که در خصوص حسین بن علی (علیه السلام) به ناری چون
اخلاق حسینی، امام حسین و پگاه پیروزی، گزیده ای از سخنان امام حسین (علیه السلام) و رم افزار
دانشنامه جامع امام حسین (علیه السلام) می توان اشاره کرد.

هر یک از آثار یاد شده از زاویه ای به ابعاد گسترده شخصیت و قیام سالار شهیدان
پرداخته اند، اما کتابی که فرا روی شماست، گزارشی از این واقعه بزرگ تاریخی را با

نظمی منطقی و در قالب فرازهایی فشرده و کوتاه به تصویر می کشد.

بخش نخست کتاب به وقایع مربوط به ولادت امام تا هنگام ورود به کربلا، بخش دوم به وقایع کربلا و عاشورا و بخش سوم به حوادث مربوط به اسارت اهل بیت ابا عبدالله علیه السلام می پردازد. در بخش آخر نیز به فضیلت زیارت و ثواب گریه و زاری و عزای امام حسین علیه السلام پرداخته شده و نیز دیدگاه های برخی از اندیشمندان بزرگ جهان در خصوص این بزرگ مرد تاریخ اسلام نقل گردیده است.

بسم روان نویسنده با اخلاص آن موجب شده تا خواننده هنگام مرور مطالب کتاب، خود را در متن حوادث ببیند و مصیبت هایی را که بر امام حسین علیه السلام و یاران با وفایش رخ داده، با تمام وجود حس کند؛ آری به فرموده آن امام شهیدان:

أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ لَا تَذْكُرُونِي مُؤْمِنٌ إِلَّا اسْتَعْبَزَ^۱

من کشته اشکم، هیچ مؤمن مرا یاد نکند مگر آنکه اشک هایش جاری شود. امید است اثر حاضرگی برای شناساندن هر چه بیشتر شخصیت و قیام حسین بن علی علیه السلام و مورد نظر و قیام امام همام و شیفتگان حضرتش قرار گیرد. بنیاد پژوهشهای اسلامی

آستان قدس رضوی

بسم الله الرحمن الرحيم

«أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبْتَ شَجَرًا طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلَهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ * تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّ...»^۱ آیا ندیدی چگونه خداوند «کلمه طیبه» را به درخت پاکیزه‌ای تشبیه کرده که همیشه آن (در زمین) ثابت و شاخه آن در آسمان است؟ هر زمان میوه خود را به آدن و ورودگارش می‌دهد....

امروزه تقریباً برای همه کسانی که دربارهٔ جامعهٔ عاشورامی اندیشند - از هر آیین و ملت - آشکار است که این رخداد عظیم، تنها یک حادثهٔ تاریخی در ردیف دیگر حوادث نیست که پس از مدتی در لابه‌لای اوراق ضمیمهٔ تاریخ تقریباً به دست فراموشی سپرده می‌شوند و تنها گاهی با دقت نظریک محض، ممکن است خودی نشان دهند.

اندکی تأمل در این حادثه بی‌نظیر و بزرگ و مروری هر چند گذرا بر این نهادها و بنیان‌های اساسی آن، هر انسان منصفی را به این نتیجه خواهد رساند که عاشورا یک مکتب بزرگ است که خداوند متعال از همان آغاز برای تحقق و باروری و

بالتنگی آن سرمایه‌گذاری عظیم کرده است.

به باور نویسنده اگر کسی مدعی شود که اسلام در عاشورا و عاشورا در اسلام خلاصه می‌شود، سخن به گراف نگفته است، بلکه به جرئت می‌توان گفت: بیان زیبا و پر رمز و راز رسول گرامی اسلام ﷺ که فرمود: «حُسَيْنٌ مِنِّي وَأَنَا مِنْ حُسَيْنٍ»^۱ را تفسیر کشیده است.

از مواهب گویای این مدعا، سخن نغز امام علی (ع) در آستانه حرکت از مدینه خطاب به حماد بن حنفیه است که فرمود: «... من تنها برای اصلاح (امور) در امتِ جدّم رهسپار می‌شوم، سمیم دارم امر به معروف و نهی از منکر کنم و به سیره جد و پدر بزرگوام رفتار نمایم».

این، تنها اشارتی بود به بار محدود به گستره نامتناهی این رویداد بزرگ، و گرنه چه کسی مدعی است که می‌تواند به عمق این اقیانوس بی‌کران جهان عشق و معرفت و ایمان وارد شود؟ چه کسی که در حوزه ظرفیت محدود و بضاعت اندک خویش، تنها توشه‌ای ناچیز ببرد.

این کمترین نیز به ناتوانی و قصور محدودیت خویش در برابر این اقیانوس لایتناهی معترف است، اما ارادت قلبی به ساحل مقدس اهل بیت (ع) - به ویژه وجود مبارک حضرت سید الشهداء (ع) - از یک سو و استیلا و تسلط تهی از زاد و راحله‌ای که بتوان در برابر میزان الهی خودی نشان داد، از سوی دیگر، برانگیخت تا با همه ناتوانی‌هایم دست به قلم ببرم و در عرصه مقتل حضرت ابا عبد الله (ع) مشقی، هر چند پر غلط بنویسم (چه کند بینوا همین دارد!).

آنچه موجب استواری بیشتر اراده نویسنده گردید، بیان متین و انبساطی علامه بزرگوار حاج شیخ جعفر شوشتری (رحمته الله) است که چنین می‌گوید:

۱ - ابومخنف، لوط بن یحیی، مقتل الحسین (ع)، ص ۱۱۶؛ طبری، احمد بن عبدالله، ذخائر العقبی، ص

۱۳۳؛ ترمذی، محمد بن عیسی، السنن، ۳۲۴/۵؛ ابن ماجه، محمد بن یزید، سنن ابن ماجه، ۵۱/۱؛

بخاری، محمد بن اسماعیل، التاريخ الكبير، ۴۱۵/۸.

«پس از مدّت‌ها تفکّر در فضایل زیارت و گریه بر امام حسین (علیه السلام)، یک مسئله نگرانم کرده بود و با خویش می‌گفتم: از آنجا که شرط پذیرش کردارها پذیرش نماز در درگاه خداوند است، شاید نماز و روزه من در درگاه خداوند پذیرفته نشود و چون نماز پذیرفته نشود دیگر کردارها نیز قبول نخواهد شد، پس چگونه این کارهایی که برای امام حسین (علیه السلام) انجام می‌دهم، پذیرفته خواهد شد؟

در این هنگام بود که کار بر من سخت شد و نزدیک بود به سبب این تردیدها و گمان‌ها، میدی بر من سایه افکند که خداوند، مهرورزانه بر من منت نهاد و امیدی در دلم پدید آورد که به تردیدها پایان داد و آن‌ها را از میان برد.

این آرامش انگیزشی به ویژگی‌های شگفت‌انگیز راه‌های حسینی به دست آمد، از جمله آن ویژگی‌ها، شگفتی این است که در روایات آمده که نافله‌ها - با اینکه مستحب‌اند - کاستی حضور قلب را در نماز جبران می‌کنند و در پذیرفته شدن نماز واجب اثرگذار خواهند بود (من این نتیجه رسیدم که) پس اگر نمازهای نافله در پذیرفته شدن کردارهای واجب اثرگذار است، حتماً وسیله و راه‌های نجات‌گر امام حسین (علیه السلام) که در فضیلت آن‌ها پاداشی چند برابر مسجّبات آمده است، در پذیرش کردارها (از جمله نماز) تأثیر افزون‌تر خواهد داشت.

از این رو، این بنده ناچیز هم به خود جرئت دادم و در پی مطالب و مصائب و حوادث تاریخی عاشورا و نیز گوشه‌ای گذرا از فضیلت‌های این عرصه را به رشته تحریر در آوردم، شاید در روزی که «لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ؛ روزی که کفه میزان کردار امثال من بسیار خفیف است، همه توجّه و عرض حال به ساحت مقدّس حجت بزرگوار الهی، حضرت صدّیقه طاهره این باشد که ای بانو بزرگ و ای بزرگ همه بانوان! ای مادر حسین! و ای که همه حسین (علیه السلام) و عاشورا از دامن پای

۱ - شوشتری، جعفر بن حسین، *خصائص الحسینیّة*، (ترجمه صادق حسن‌زاده)، ص ۳۱.

۲ - شعراء، (۲۶): ۸۸.

تو، نشئت گرفت و بالندگی یافت^۱، این‌ما و این لطف بی‌پایان شما نسبت به همه کسانی که تنها سرمایه‌شان در زندگی محبت و ارادت به ساحت مقدس شماست و لا غیر! و دیگر نپرسید که هر محبت را لازمه‌ای است و لازمه محبت تو کجاست که پاسخی جز شرمندگی ندارم.

در پایان لازم می‌دانم از تمامی عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر تلاش کرده‌اند کمال سپاسگزاری را داشته باشم.

از حمایت بی‌دریغ مدیر عامل محترم بنیاد حجة الاسلام والمسلمین الهی خراسانی، ریزش و زینت محترم پژوهشی و همکاران واحد نشر بنیاد تشکر می‌نمایم. همچنین از جناب آقای مسعود ضیائی که ویرایش کتاب را انجام داده‌اند و جناب آقای مسعود سوری که زحمت حروف‌نگاری آن را بر عهده داشته‌اند، سپاسگزارم.

از خداوند بزرگ، توفیق همگی را در نشر معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) خواستارم.

محمد حسن حائری

مشهد مقدس - دانشگاه فردوسی مشهد - دانشکده الهیات

تیر ۱۳۹۲

۱ - «هتیهات منّا الذّلة، یأتی الله ذلک لنا و رُسولُهُ و حُجُورٌ طابَتْ و...»، ابن شعبه، حسن بن علی، تحف العقول، ص ۵۸؛ ابن عساکر، علی بن حسن، تاریخ مدینة دمشق، ۲۱۹/۱۴؛ ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغة، ۲۵۰/۳.